

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Juridiska institutionen
Göteborgs universitet

Utrikesdepartementet
UD 2024/09099
GU 2024/2232

Betänkandet ”Ny lag om internationella sanktioner: Genomförande av EU:s sanktionsdirektiv (SOU 2024:46)”

Inledning

Juridiska institutionen vid Göteborgs universitet välkomnar förslaget som är väl motiverat och viktigt, samt nödvändigt ur ett EU-rättsligt perspektiv. Direktivet ska förstås i ljuset av det EU-konstitutionella regelverket och EU:s stadga om fundamentala rättigheter måste respekteras vid implementeringen av EU-rätt.

Bakgrund

Det nya Direktivet är baserat på artikel 83 (1) EU:s-Funktionsfördrag, där nu restriktiva åtgärder lagts till listan av ”EU-brott”. I nära anslutning till att direktivet antogs föreslogs även nya regler om bestämmelser rörande frysning och förverkande på EU-nivå.¹ Det är således ett ganska komplext sanktionssystem. Det nya EU-direktivet anger bland annat att direktivet tjänar till att ”skydda unionens värden, säkerhet, oberoende och integritet, att befästa och stödja demokratin, rättsstaten, de mänskliga rättigheterna och folkrättens principer samt att bevara freden, förebygga konflikter och stärka den internationella säkerheten i enlighet med målen och principerna i Förenta nationernas stadga” (preambel 2). Vidare anges att ”För att säkerställa en effektiv tillämpning av unionens restriktiva åtgärder måste medlemsstaterna ha effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga och icke-straffrättsliga påföljder och sanktioner för överträdelser av dessa åtgärder, inbegripet skyldigheter, såsom rapportering” (preambel 3).

Som anges i betänkande och i Direktiv 2024/1226 så ska medlemsstaterna fastställa minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder för överträdelse av unionens restriktiva åtgärder. Restriktiva åtgärder avser sanktioner som antas på grundval av artikel 29 i EU-fördraget eller artikel

¹ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/new-eu-rules-criminalising-violation-eu-sanctions-enforce-2024-05-17_en

215 i EUF-fördraget. Direktivet anger att såväl fysiska som juridiska personer, enheter eller organ kan vara föremål för unionens restriktiva åtgärder. Vidare anger i artikel 3 att medlemsstaterna ska säkerställa att brott som begås uppsåtligen och i strid med ett förbud eller en skyldighet som utgör en av unionens restriktiva åtgärder eller som anges i en nationell bestämmelse som genomför en av unionens restriktiva åtgärder, om det krävs ett nationellt genomförande ska straffbeläggas. Enligt direktivet ska även anstiftan, medhjälp och försök kriminaliseras.

Övergripande reflektioner

Det nya förslaget om implementering av direktivet som presenteras i SOU 2024:46 återspeglar det komplicerade regelverk av straffrättsliga sanktioner och regler om frysning och förverkande väl. Som framgår av betänkandet är det viktigt att legalitetsprincipen respekteras. En viktig fråga är om den svenska lagstiftaren kan garantera EU-rättens fulla verkan, samtidigt som regelverket måste vara proportionerligt. Som vi förstår betänkandet anser den svenska lagstiftaren att så är fallet, något som kan behövas skrivas ut mer explicit.

Vidare ska olika myndigheter rapportera överträdelser av restriktiva åtgärder. Vi finner att detta samverkanssystem är positivt för möjligheten att upptäcka brott samt att genomdriva lagstiftningen, men vill samtidigt påpeka att dess genomförande måste respektera proportionalitetsprincipen för att stå i överensstämmelse med EU-rättens grundläggande principer.

Straffrättsligt ansvar för juridiska personer

En utmaning för svensk del har länge varit att medlemsstaterna även ska se till att juridiska personer ställs till ansvar genom straffrättsliga sanktioner vad gäller flera EU-rättsliga brott. I Sverige kallas detta ofta för företagsbot (6.5.2 -6.5.1, SOU:2024:46). Frågan är dock om den existerande lagtexten om företagsbot är tydlig nog. I detta avseende finner vi att utredning gjort ett utförligt och tillräckligt arbete med att hantera ett det komplexa materialet. Vi överlåter dock till andra bättre skickade remissinstanser, till exempel Finansinspektionen, Ekobrottsmyndigheten och Säkerhetspolisen, att närmare kommentera de delar som rör hur belopp ska bestämmas.

Frysning och tvångsmedel

Vidare vad gäller frysning och andra tvångsmedel så är de föreslagna ändringarna i kap 36 BrB av betydelse. Frågan är om ändringarna är tillräckliga samt huruvida institutet för frysning och tvångsmedel är effektiva utifrån det EU-rättsliga perspektivet. Mot bakgrund av detta förefaller det därför viktigt att den föreslagna ändringen som anges i betänkandet sker (6.9.2-6.9.3 SOU 2024:46).

I övrigt har vi inget att tillägga.

Yttrandet har upprättats av Matilda Arvidsson och Ester Herlin-Karnell.

Filip Bladini, Tf prefekt